

Carmabi Foundation

Piscaderabaai z/n

Curaçao

Phone: +5999-4624242

Web: www.researchstationcarmabi.org

Willemstad, 25 november 2016

Aan de leden van de Staten van Curaçao,
door tussenkomst van de (interim) Voorzitter van de Staten van Curaçao
De heer H. Davelaar

OPEN BRIEF¹

Geacht lid van de Staten, geachte Voorzitter,

Het land Curaçao beslaat slechts 444 km² en daar moeten wij, de burgers van Curaçao, het mee doen. Dat ene eiland vormt de basis van de ontwikkeling, welvaart en het welbevinden van de burgers van Curaçao. Het is daarom van levens- en landsbelang dat de Staten (als volksvertegenwoordiging gekozen om de belangen van het gehele volk van Curaçao te behartigen) goed geïnformeerd zijn en in staat worden gesteld zorgvuldig met die belangen om te gaan.

De stichting Caribbean Research & Management of Biodiversity (Carmabi) Foundation (verder te noemen "Carmabi") zet zich statutair in voor een evenwichtige en duurzame ontwikkeling van het eiland, opdat de natuur te land en in de zee zo optimaal en duurzaam beheerd en gebruikt wordt. Zij heeft recentelijk op verzoek de Overheid geadviseerd over ondermeer de door de Overheid gewenste instelling van internationaal beschermde Ramsar gebieden, de bouw van de tweede mega-pier, de bestrijding van kustwater vervuiling en het internationale optreden van de Curaçaose Overheid binnen internationale netwerken zoals de Verenigde Naties en Parlatino. Deze adviserende rol bestaat vooral uit gedegen en objectieve informatievoorziening aan degenen die bepalen hoe het eiland er nu en in de toekomst uit zal komen te zien. U, de Statenleden dus.

De Staten buigen zich binnenkort over de concept Landsverordening herziening Oostpunt tot wijziging van het ontwikkelingsplan Curaçao (AB 1995, No 36), hierna verder te noemen de

---

¹ Deze brief wordt aangeboden in het Nederlands en Papiaments waarbij de nederlandse tekst als formeel geldend moet worden beschouwd

Landsverordening Oostpunt. U, de Statenleden, kunnen zich middels de Memorie van Toelichting behorende bij de Landsverordening Oostpunt informeren omtrent de redenen en de achtergrond van deze bestemmingswijziging.

De onderzoeken waarop de overheid haar beleid (de concept Landsverordening Oostpunt) baseert, blijken echter, zoals hieronder uiteengezet, niet onafhankelijk, niet objectief, inhoudelijk efficiënt en onvolledig. Omdat deze materie binnenkort ook in een rechtzaak behandeld zal worden, hecht Carmabi eraan zich tot U te richten middels deze korte brief om het navolgende onder uw aandacht te brengen. Een meer gedetailleerde uitwerking met referenties naar alle belangrijke stukken treft U aan als bijlage bij deze brief.

Algemeen

- a) De ruimtelijke ontwikkeling van Curaçao is ondermeer vastgelegd in het Eilandelijk Ontwikkelingsplan, het EOP, dat een integrale aanpak op het gebied van ruimtelijke planning bevat met een afweging van alle relevante belangen, en als uitgangspunt de concentratiegedachte heeft². Daarbij is sinds 10.10.10 ook de zee onderdeel van het Land Curacao geworden. Deze aspecten dienen bij een wijziging van het EOP betrokken te worden. Regelingen die slechts zien op een deel van het eiland (zoals in voornoemde concept Landsverordening) en voorbij gaan aan het feit dat de kustwateren sinds 10.10.10 onderdeel zouden moeten zijn van de EOP ontwrichten het integrale karakter van de ruimtelijke ontwikkeling van het eiland volkomen;
- b) Een Landsverordening is een publiekrechtelijk instrument dat gericht is op het algemeen belang en dient dus rekening te houden met de belangen van alle Curaçaoënaars. De concept Landsverordening Oostpunt geeft echter enkel gevolg aan een privaatrechtelijke overeenkomst tussen de Overheid en de Erven Maal. Algemene belangen, zoals, doch niet beperkt tot, het economisch belang van het Curaçaoose koraalrif als pijler voor het toerisme en de visserij worden niet meegewogen. 23% van de banen op Curaçao is direct danwel indirect afhankelijk van marien toerisme en het economische belang van de kustwateren en riffen wordt op US\$6.2M per kilometer rif per jaar gesteld (i.e., in totaal \$443M per jaar)³. De economische bijdrage van koraalriffen aan de economie van

---

² De hoofdstrategie van het EOP is het concentratiebeleid waarmee het uitwaaiëren van stedelijke elementen (gebouwen, infrastructuur en allerlei voorzieningen) over het eiland dient te worden tegengegaan. Het concentratiebeleid stuurt de richting van de ruimtelijke ontwikkelingen. Het is daarmee het belangrijkste uitgangspunt van het EOP. Het concentratiebeleid is een vereiste om het *landelijk en open karakter* van het niet verstedelijkte deel van het eiland te kunnen behouden.

³ Waitt Institute (2016) Economic Valuation of Curaçao's Marine Resources, zie: <https://goo.gl/rvqoRF>

verschillende (ei)landen is ook elders op deze wijze berekend (e.g., Bermuda, Verenigde Staten, Bonaire, Guam en vele andere). Bijna 80% van de toeristen meldt dat zij niet naar Curaçao zullen terugkomen als de mariene ecosystemen van het eiland, waaronder de koraalriffen te Oostpunt, verder achteruit zullen gaan.

- c) De Overheid ging in 2010 akkoord met de ontwikkeling van minimaal de helft van het gehele gebied, onder de strikte voorwaarden dat de mogelijkheid daartoe eerst zou moeten blijken uit studies naar zowel de economische impact als een Milieu Effect Rapportage. Deze afspraken met de Erven Maal werden vastgelegd in de Vaststellingsovereenkomst. Mocht bijvoorbeeld slechts 20 procent van het gebied ontwikkeld kunnen worden, omdat de impact van ontwikkeling op de natuur te groot zou blijken, dan zouden de partijen middels arbitrage een uitspraak uitlokken over de door de Overheid te betalen aanvullende schadevergoeding. Deze studie is nooit uitgevoerd waardoor de mogelijke schade van de nu voorgestelde ontwikkeling van Oostpunt voor het eilandelijk milieu niet valt te bepalen.
- d) De onderzoeken waarop de overheid haar beleid neergelegd in de Landsverordening Oostpunt baseert zijn als niet onafhankelijk en niet objectief te kwalificeren (de zogenoemde Eastpoint Planning Study (EPS, zoningplan van de ruimtelijke indeling van Oostpunt) studie uitgevoerd door tuinarchitect Ted Wolff van Wolff Landscape Architecture en partners dat ook de milieueffecten in kaart diende te brengen is gebaseerd op slechts twee veldstudies –niet onder de zeespiegel uitgevoerd - van tien dagen. De negatieve milieueffecten van ontwikkeling zijn geheel niet in kaart gebracht, dit met name voor het waardevolle rif van Oostpunt. Oostpunt is van de Erven Maal maar het koraalrif is van het Land. Uit de grootste koraalwetenschappelijke studie ooit uitgevoerd in het Caribisch gebied⁴, is gebleken dat het rif van Oostpunt samen met Bermuda en Flower Garden Banks (VS) tot de laatste plekken behoort waar Caribische koraalriffen in nagenoeg ongerepte staat te vinden zijn. Het rif behoort in de top-3 van best behouden riffen in de regio.
- e) De concept Landsverordening Oostpunt is samengesteld zonder inspraak en beroep van de burgers van Curaçao. De concept Landsverordening betreft ruimtelijke planning, een onderwerp dat altijd onderhevig moet zijn (en dat voor 10.10.10 ook was) aan inspraak van de burger. Het Ministerie van VVRP heeft zich daarom door alle beroeps- en

---

⁴ International Union for the Conservation of Nature (2014) Status and Trends of Caribbean Coral Reefs. <https://goo.gl/jF7Gwi>

bezwaarmogelijkheden onmogelijk te maken, niet aan de Curaçaose wetgeving gehouden en daardoor de rechtspositie van de burgers van Curaçao uitgehoud;

- f) Zoals in de lokale media uitvoerig uiteengezet is er tevens sprake van ongeoorloofde belangenverstrengeling. De door de overheid ingeschakelde adviseurs behartigden tevens de belangen van de Erven Maal en buitenlandse projectontwikkelaars. Zo was het advocatenkantoor HBN Law de juridisch adviseur van de Minister van VVRP én de advocaat van de Erven Maal. Verder maakte een advocaat verbonden aan dat kantoor deel uit van de door de overheid ingestelde 5-koppige Projectcommissie die toezag op de planvorming voor de ontwikkeling van Oostpunt. De zogenoemde zienswijzen-procedure, waardoor burgers geen bezwaar konden maken tegen de plannen voor Oostpunt, werd door de Overheid gehanteerd op advies van HBN Law. Daarnaast is een door de Minister ingeschakelde adviseur die ook deel uit maakte van Projectcommissie ⁵ tevens de vertegenwoordiger van een projectontwikkelaar die een optie had/heeft op gronden te Oostpunt én verrichtte deze adviseur werkzaamheden in opdracht van HBN Law, de advocaten van de Erven Maal;
- g) De informatievoorziening over de inhoud en totstandkoming van de concept Landsverordening Oostpunt aan de Staten maar ook aan de burgers van Curaçao, is minimaal, misleidend, foutief en kan zelfs als “heimelijk” worden gekwalificeerd.
- In de Preambule van het Landsbesluit ⁶ waarin de instelling van de Commissie Beoordeling Zienswijzen wordt goedgekeurd, wordt bepaald dat tezamen met het concept Landsverordening, de door bezorgde burgers ingediende bezwaren tegen de voorgenomen ontwikkeling van Oostpunt en het standpunt daaromtrent van de Overheid naar de Staten moeten worden gestuurd. Dat is niet gebeurd. Integendeel, VVRP heeft getracht de kritische bevindingen over de voorgestelde concept Landsverordening te verdoezelen. Pas na een beroep op de Landsverordening Openbaarheid Bestuur en 4 rechterlijke vonnissen en onder dwang van dwangsommen werd aan Carmabi de documentatie waarop de concept Landverordening is gebaseerd (deels zwart gemaakt) vrijgegeven.

---

⁵ De Project Commissie bestond uit: 1. de heer D. de Palm als voorzitter, 2. de heer D. Puriel, 3. de heer L. Janga (voormalig wnd. hoofd DROV), 4. mevrouw M. Jezek (vertegenwoordiger Erven Maal); 5. de heer R. Blaauw (vertegenwoordiger Erven Maal)

⁶ Landsbesluit van 27 augustus 2013, no 13/1241, ontvangen door de Staten op 13 september 2013.

Hieruit bleek dat de Commissie Beoordeling Zienswijzen⁷ vrijwel alle door burgers naar voren gebrachte bezwaren bevestigde.

Het oordeel van de adviesorganen van de Regering

Carmabi wijst er op dat de adviesorganen van de Regering unaniem van mening zijn dat de de onderzoeken waarop de geplande ontwikkeling van Oostpunt worden gebaseerd (de Eastpoint Planning Study) deels onjuist danwel onvoldoende en onvolledig zijn.

- De door de overheid ingestelde **Commissie Beoordeling Zienswijzen** concludeert in haar eindpresentatie ondermeer dat de onderzoeken,;
  - niet deugdelijk zijn;
  - dat geen gebruik is gemaakt van bestaande informatie;
  - dat geen rekening is gehouden met de cultuurhistorische en natuurlijke waarden van Oostpunt;
  - dat belangrijke informatie met betrekking tot natuurlijke waarden zijn weggelaten;
  - dat veel aannames niet onderbouwd zijn etc...

De eindconclusie van de Commissie luidt dan ook: *“Op basis van het voorgaande komt de commissie tot de volgende conclusie: de Eastpoint Planning Study (EPS) biedt onvoldoende basis voor een deugdelijke belangenafweging door het bestuur”*⁸

Dit vernietigende advies werd pas na rechterlijk ingrijpen vrijgegeven door VVRP aan Carmabi, maar werd door VVRP vervolgens geheel terzijde geschoven in de Memorie van Toelichting.

- De **Raad van Advies**, het hoogste staatsorgaan ter advisering van de Regering, gaat in een zeer uitgebreid en gedegen advies waarin de rechtmatigheid, de wetmatigheid en de beleidsmatigheid aan de orde komen, in op de concept Landsverordening Oostpunt en concludeert als volgt: *“Concluderend geeft de Raad van Advies de regering in*

---

⁷ De Commissie Beoordeling Zienswijzen is een door de overheid ingestelde commissie bestaande uit 5 personen waaronder een jurist van het Bureau Wetgeving en Juridische zaken, om de ingediende bezwaren tegen de Landsverordening Oostpunt te beoordelen en daarover aan de Minister te adviseren. De Commissie bestond uit: Drs M Eustatius, voorzitter, Mr N. Regina, secretaris, Mr drs M. Heidweiller, jurist en ruimtelijk deskundige, Drs T van den Brink, natuurdeskundige, Drs R. Karsdorp, ruimtelijk deskundige.

⁸ <https://goo.gl/y7eAjW>

*overweging de ontwerplandsverordening niet bij de Staten in te dienen dan nadat met het vorenstaande rekening is gehouden.*⁹

Het moge duidelijk zijn dat ook aan dat advies door de Regering geen gehoor is gegeven. De reden waarom VVRP de vele bezorgdheden van van de Zienswijze Commissie en de Raad van Advies niet heeft overgenomen wordt niet toegelicht in de Memorie van Toelichting van de concept landsverordening. Kortom, zij voldoet niet aan de beginselen van behoorlijk bestuur zoals e.g., het zorgvuldigheidsbeginsel, motiveringsbeginsel, en het formele rechtszekerheidsbeginsel

- De **Sociaal-Economische Raad (SER)**, een publiekrechtelijk adviesorgaan met als taak de Regering van Curaçao en het Parlement van advies te dienen omtrent alle belangrijke onderwerpen van sociaal-economische aard, is ook negatief in haar beoordeling van de concept Landsverordening Oostpunt.

De SER noemt in haar advies van 8 juni 2016 aan de Minister vele bezwaren waaronder doch niet beperkt tot het feit dat bestemmingskaarten missen, inspraak van bezwaarmakers is genegeerd, de Economische impact study onrealistisch is en daarmee ook de financiële paragraaf die hierop gebaseerd is, aanvullende voorwaarden en regelgeving missen, er geen rekening is gehouden met internationale natuurverdragen en concludeert dat met de Oostpunt-EOP-wijziging een ongewenst precedent wordt geschapen¹⁰.

Ook dit advies is door de Regering genegeerd, en wordt evenmin toegelicht in de Memorie van Toelichting die U als Statenleden heeft ontvangen.

---

⁹ <https://goo.gl/sSnQO5>

¹⁰ <https://goo.gl/Uxklui>

Samenvatting

Op basis van het voorgaande kan gesteld worden dat de onderzoeken waarop de overheid haar beleid neergelegd in de Landsverordening Oostpunt niet onafhankelijk, niet objectief, inhoudelijk deficiënt en onvolledig zijn (zie Appendix voor details).

Om te voorkomen dat zowel economisch als ecologisch enorme en onherstelbare schade aan het eiland Curaçao wordt veroorzaakt, dienen de Staten zeker te stellen dat het beleid van de Regering betreffende de ruimtelijke ontwikkeling van het eiland, en het Oostpunt gebied in het bijzonder, op goede en onafhankelijke adviezen is gebaseerd. Daarbij zijn een gedegen Milieu Effect Rapportage (MER)¹¹ en een onderzoek naar de economische gevolgen van de geplande ontwikkelingen, die beide ontbreken, als minimale vereisten aan te merken, voordat kan worden overgegaan tot een afgewogen beslissing omtrent de Landsverordening Oostpunt.¹²

Momenteel is een rechtszaak onder de rechter waarin Carmabi het gerecht verzoekt om aanwijzing van een externe deskundige – de Stichting Advisering Bestuursrechtspraak (StAb) – dit voor onafhankelijke toetsing van de zogenoemde Eastpoint Planning Study (EPS). Het gaat om het verkrijgen van een onafhankelijk deskundigenrapport met advies over de bestaande onderzoeken waarop het beleid van de VVRP-minister gebaseerd is en de vraag of deze de verplichte milieueffectrapportage bevatten teneinde de duurzaamheid van de voorgenomen ontwikkeling te garanderen.

Carmabi herhaalt met nadruk dat zij niet tegen ontwikkeling van Oostpunt is, maar stelt wel dat deze op goed afgewogen belangen en juiste informatie gebaseerd dient te zijn. De koraalriffen bij Oostpunt behoren tot de drie beste riffen van het Caribische gebied, en vertegenwoordigen een groot (economisch) belang voor het eiland. De plannen die er nu liggen zullen volgens internationale experts onherroepelijk leiden tot het verlies van deze voor Curaçao zo unieke natuurlijke hulpbronnen. De plannen zoals uiteengezet in de concept Landsverordening dienen daarom op basis van voortschrijdende inzichten te worden aangevuld en verbeterd.

---

¹¹ De verplichting tot het uitvoeren van een Milieu Effect Rapportage vloeit voort uit de Landsverordening Grondslagen Natuurbeheer en –Bescherming, het internationale SPAW protocol, de “Terms of Reference” voor de studie naar de economische aspecten van de voorgenomen ontwikkeling, en de afspraken vastgelegd in de z.g. vaststellingsovereenkomst tussen de Overheid en de Erven Maal

¹² Carmabi heeft het al dan niet ontbreken van het MER rapport aan de rechter voorgelegd zie: <https://goo.gl/Dw01CD>

Carmabi verzoekt U allen dan ook dringend de Landsverordening Oostpunt pas in behandeling te nemen nadat voorgenoemde ontbrekende onderzoeken hebben plaatsgevonden zodat de door U gemaakte afweging met betrekking tot dit unieke gebied zorgvuldig kan plaatsvinden.

Met hoogachting,

Caribbean Research & Management of Biodiversity (Carmabi) Foundation

Namens de directie,

Ir. Paul Stokkermans
Direkteur

Namens het bestuur,

Drs. Tom Kok
Voorzitter

Dhr. Richard Cardose
Secretaris

Bijlagen:

[1] Deze zelfde brief in het papiaments. Formeel dient echter de nederlandse versie als leidend beschouwd te worden.

[2] Brief aan de Gouverneur d.d. 25 November 2016 bevattende o.a. een meer gedetailleerde beschrijving van de onderhavige problematiek inzake de concept Landsverordening voor de ontwikkeling te Oostpunt.

[3] Raad van Advies (2016) RVA NO. RA/08-16-LV 07/10/2016 Ontwerplandsverordening herziening Oostpunt tot wijzigen van het Eilandelijk Ontwikkelingsplan Curaçao (A.B. 1995, no. 36) (zaaknummers 2014/041034 en 2015/016822)

[4] Sociaal Economische Raad (2016) Advies inzake de ontwerp-landsverordening herziening Oostpunt tot wijziging van het Eilandelijk Ontwikkelingsplan Curacao

[5] Zienswijzen Commissie (2014) Eindpresentatie beoordeling Zienswijzen